ความเป็นวีรชนคนสามัญในละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

Heroism from Common People in Thai PBS Television Drama

ทัศนีย์ มากคล้าย * และปรีดา อัครจันทโชติ**

Thassanee Makkhlai * & Prida Akkharachanthachot **

วันที่รับบทความ 3 มีนาคม 2565
วันที่แก้ไขบทความ 3 สิงหาคม 2562
วันที่ตอบรับบทความ 6 กันยายน 2565

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ความเป็นวีรชนคนสามัญในละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอส” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาตัวบท (Content Study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การสร้างสรรค์ความเป็นวีรชนคนสามัญในละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และ 2) วิเคราะห์ลักษณะความเป็นวีรชนคนสามัญที่ปรากฏในละครไทยพีบีเอส

ผลการวิจัยพบว่าการสร้างสรรค์ความเป็นวีรชนคนสามัญในละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมักนำเสนอในรูปแบบละครยาวแนวชีวิตและอิงประวัติศาสตร์ โดยพบว่าจุดเริ่มต้นของการเป็นวีรชนคนสามัญมี 2 รูปแบบคือ 1) พวกเขาเห็นผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน และ 2) พวกเขาเผชิญปัญหาหรือได้รับความเดือดร้อน วัตถุประสงค์การต่อสู้แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ 1) คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นอุดมการณ์ ด้านมนุษยธรรม และ 2) ท้าทายและต่อต้านค่านิยมหรือกฎเกณฑ์อันไม่ชอบธรรมในสังคม ความขัดแย้งที่พบได้แก่ 1) ความขัดแย้งกับสังคม และ 2) ความขัดแย้งภายในจิตใจของตนเอง ส่วนจุดจบของวีรชนคนสามัญมี 3 รูปแบบได้แก่ 1) สานต่อความฝันหรือการผจญภัยบทใหม่ 2) กลับถิ่นฐานบ้านเกิด และ 3) ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต

* นิสิตปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และครีเอทีฟฝ่ายรายการละครไทยพีบีเอส

* Master’s Degree Student, Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University and Creative for Thai PBS Drama Program

** รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง, คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

** Associate Professor Dr., Lecturer, Department of Rhetoric and Performance Communication, Dean of Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University and Thesis Advisor

คุณลักษณะสำคัญที่เป็นจุดร่วมของวีรชนคนสามัญในละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอส คือ ความกล้าหาญ เสียสละเพื่อคนในสังคม และการเอาชนะอุปสรรคภายในหรือจิตใจฝ่ายต่ำของตนเองได้ ลักษณะการต่อสู้ปราศจากอาวุธ กล่าวคือใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะตัว เช่น วาทศิลป์ ไหวพริบ ความรู้ความเชี่ยวชาญในอาชีพ ความมุ่งมั่นพยายาม ไม่ยอมย่อท้อในการต่อสู้และเอาชนะตัวละครผู้ร้าย อีกทั้งวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสปรากฏหลากหลายเพศและวัยและปรากฏกระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

คำสำคัญ : วีรชนคนสามัญ / ละครไทยพีบีเอส / วีรชน / วีรบุรุษ / วีรสตรี / ละครโทรทัศน์

Abstract

This qualitative research is content study that aimed to study 1) the creation of heroism from common people in Thai PBS television drama and 2) an analysis of the heroism characterization of common people in Thai PBS television drama.
The results showed that the creation of heroism from common people in Thai PBS television drama is mostly presented in drama and historical genres. The initiation of heroism from common people were 1) being a witness to others' suffering 2) facing difficulty or suffering. The objectives of fighting were categorized into two categories: 1) fighting for morality that is ideal of humanity and 2) fighting for challenging and opposing unjust societal values or rules. As the story ending, the results pointed that there were three types of ending, 1) Pursuing a new dream or adventure. 2) Returning to their home towns, and 3) being injured or dying.

The key features of heroism from common people in Thai PBS television drama were bravery and sacrifice themselves for society. They never surrender their missions to obstacles. And the most importantly, they always overcome their evil selves. As in fighting style, it was found as an unarmed fight but they fight with aptitude, skill and knowledge about work and commitment in their mission. In addition, the common heroism in Thai PBS dramas was often across all genders and ages, and they were distributed in the regions of Thailand.

Keywords: Heroism/Hero/Heroine/Common people/Thai PBS/Drama/TV Drama

บทนำ

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย หรือ ส.ส.ท. (Thai Public Broadcasting Service) ทำการแพร่ภาพสาธารณะภายใต้ชื่อ ไทยพีบีเอส (Thai PBS) เป็นองค์กรสื่อสารมวลชนสาธารณะแห่งแรกของประเทศไทย ก่อตั้งเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2551 ตามพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2551
ตั้งแต่ปี 2553 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้ผลิตละคร ซึ่งหมายรวมถึงซีรีส์ มินิซีรีส์ ภาพยนตร์โทรทัศน์และซิตคอม ออกอากาศมาแล้วทั้งสิ้นกว่า 70 เรื่อง โดยพบว่ามีละครที่สร้างจากชีวประวัติบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้สังคมและได้รับการยกย่องทั้งในระดับประเทศและสังคมโลกมาแล้วจำนวน 7 เรื่อง อาทิ ละครเรื่องบุญผ่อง เรื่องราวของชายผู้ไม่ยอมละทิ้งมนุษยธรรม จนได้รับการยกย่องจากต่างชาติให้เป็นวีรบุรุษสงครามทางรถไฟสายมรณะในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ละครเรื่อง อำแดงเหมือนกับนายริด เรื่องราวของผู้หญิงไทยคนแรกที่ลุกขึ้นเรียกร้องสิทธิสตรีในสมัยรัชกาลที่ 4 หรือภาพยนตร์โทรทัศน์ชุดคนบันดาลใจเรื่อง แสงปลายฟ้า ซึ่งนำเสนอเรื่องราวของเภสัชกรหญิงคนไทยที่สามารถคิดค้นยาต้านไวรัสเอดส์สำเร็จเป็นครั้งแรกของโลก เป็นต้น ซึ่งพบว่าชีวประวัติบุคคลที่นำมาสร้างเป็นละครไทยพีบีเอสล้วนอยู่ในสถานะสามัญชนที่สร้างคุณประโยชน์ต่อคนในสังคมทั้งในไทยและระดับนานาชาติและบางท่านยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “วีรบุรุษ” มีหลากหลายความหมายและนิยาม โดยนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536) ได้ให้นิยามคำว่า “วีรบุรุษ” หมายถึงบุคคลที่ได้รับการยกย่องเนื่องจากการกระทำหรือสิ่งที่เขาได้ทำมีคุณค่าและประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งวีรบุรุษเป็นวิธีหนึ่งในการจำลองเอาคติหรือคุณธรรมบางอย่างที่สังคมคาดหวังมาอยู่ในรูปแบบบุคคล เพื่อใช้เป็นมาตรฐานหรือสืบทอดวัฒนธรรมของคนในสังคม ในด้านต่างประเทศมีการนำเสนอเรื่องราวของวีรบุรุษในรูปแบบ “ยอดวีรบุรุษ” หรือที่มักเรียกว่า “ซูเปอร์ฮีโร่” (Superhero) ซึ่งได้รับความนิยมจากคนทั่วโลก เช่น เหล่าซูเปอร์ฮีโร่แห่งจักรวาลมาร์เวล (Marvel Studio) แม้จะมีคำนิยามและความหมายที่แตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง แต่คุณสมบัติที่วีรบุรุษต้องมีร่วมกันคือความเสียสละตนเองเพื่อส่วนรวมในการปกป้องและแก้ไขวิกฤติที่เกิดขึ้น

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536) ได้กล่าวถึงจารีตการสร้างและสถาปนาวีรบุรุษของสังคมและวัฒนธรรมไทยก่อนหน้าที่ไทยจะรวมศูนย์เป็นรัฐชาติอย่างทุกวันนี้ว่ามักอยู่ในรูปแบบนักรบ มีความกล้าหาญเป็นเรื่องราวของกษัตริย์หรือชนชั้นสูง มีอุดมการณ์รักชาติบ้านเมือง ซึ่งน้อยครั้งที่จะมีเรื่องราวหรือเนื้อหาของวีรบุรุษที่เป็นคนชนชั้นล่างหรือสามัญชนคนธรรมดาที่ทำประโยชน์เพื่อสังคมหรือบ้านเกิดของตัวเอง (บัญยง พูลทรัพย์, สมสุข หินวิมาน, และโสภัทร นาสวัสดิ์, 2560) สอดคล้องกับณัฐ สุขสมัย (2551) ที่กล่าวว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับวีรบุรุษเกิดขึ้นในสังคมไทยมาช้านานแล้ว แต่มักเป็นเรื่องราวของวีรบุรุษหรือวีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์ที่เสียเลือดเนื้อ มีความกล้าหาญ และสละชีวิตกอบกู้ชาติหรือรักษาเอกราชของบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น

สื่อละครโทรทัศน์มิใช่ทำหน้าที่สร้างความบันเทิงเท่านั้น แต่ละครโทรทัศน์ยังถือเป็นสถาบันสำคัญของสังคมที่มีบทบาทอย่างมากในการปลูกฝังและถ่ายทอดความหมาย ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ทัศนคติ ความรู้ความคิด และพฤติกรรมของผู้ชมอย่างมาก (กาญจนา แก้วเทพ, 2545) เรื่องราวการสถาปนาวีรบุรุษและวีรสตรีจึงสามารถสะท้อนสังคมและอุดมคติของสังคมไทย หรือสามารถพิจารณา

ในแง่ค่านิยมหรือกลไกที่ใช้ในการถ่ายทอดความหมายผ่านวีรบุรุษหรือวีรสตรีดังกล่าวสู่คนในสังคม เมื่อพิจารณาลักษณะการนำเสนอเรื่องราวชีวประวัติบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมในละครไทยพีบีเอสจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกับการสร้างสรรค์เรื่องราวของวีรบุรุษหรือวีรสตรีในละครโทรทัศน์ช่องพาณิชย์อื่น ๆ ในไทยที่พบว่าวีรบุรุษหรือวีรสตรีปรากฏส่วมมากอยู่ในสถานะชนชั้นสูงกษัตริย์ นักรบ ผู้มีพลังวิเศษ หรือเป็นวีรกรรมการเสียสละชีพเพื่อรักษาชาติบ้านเมืองเท่านั้น แต่การหยิบยกเรื่องราวของบุคคลต้นแบบของคนไทยที่เป็นสามัญชนมานำเสนอในละครไทยพีบีเอสดัง กล่าวจึงถือเป็นการแสดงออกถึงการเชิดชูเกียรติหรือคุณงามความดีของคนไทยที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงชนชั้นสูง นักรบ หรือเป็นวีรกรรมการเสียสละชีพเพื่อรักษาชาติบ้านเมืองเท่านั้น แต่เป็นหยิบยกเรื่องราวของสามัญชนคนธรรมดาที่ได้ทำสิ่งที่มีคุณค่าต่อสังคมและมนุษยชาติที่ควรค่าต่อการได้รับการยกย่องมานำเสนอ เพื่อเกิดความหลากหลายของต้นแบบ (Role model) วีรชนคนสามัญในสังคมไทย สร้างแรงบันดาลใจและสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนคนธรรมดาก็มีความมุ่งมั่น มีความกล้า ริเริ่ม สร้างสรรค์ทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่และเป็นประโยชน์ต่อชาติและสังคมส่วนรวมได้เช่นกัน จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่าเรื่องราวชีวประวัติของคนธรรมดาที่ถูกนำเสนอในละครไทยพีบีเอส ในฐานะสื่อสาธารณะของประเทศไทยมีลักษณะความเป็นวีรชนคนสามัญอย่างไร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในหัวข้อ ความเป็นวีรชนคนสามัญในละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เพื่อศึกษาการสร้างสรรค์และวิเคราะห์ลักษณะความเป็นวีรชนคนสามัญที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ปัญหานำวิจัย

1. การสร้างสรรค์ความเป็นวีรชนคนสามัญในละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเป็นอย่างไร
2. ความเป็นวีรชนคนสามัญที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีลักษณะอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างสรรค์ความเป็นวีรชนคนสามัญในละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอส
2. เพื่อศึกษาลักษณะความเป็นวีรชนคนสามัญที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาจากการศึกษาเนื้อหา (Content Study) โดยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือเลือกเฉพาะละครไทยพีบีเอสที่มีเนื้อหาความเป็นวีรชนคนสามัญที่สร้างจากชีวประวัติของบุคคล ออกอากาศทางไทยพีบีเอสปี 2553-2562 จำนวน 7 เรื่อง จากช่องทางออนไลน์สำหรับการรับชมละครของไทยพีบีเอสย้อนหลัง ได้แก่ DVD, เว็บไซต์ไทย พีบีเอส www.thaipbs.or.th, ช่องยูทูป Thai PBS และ www.VIPA.me ดังนี้ 1) หมอหงวน...แสงดาวแห่งศรัทธา ออกอากาศปี 2553 (จำนวน 10 ตอน) 2) โหมโรง ออกอากาศปี 2555 (จำนวน 17 ตอน) 3) อำแดงเหมือนกับนายริด ออกอากาศปี 2555 (จำนวน 19 ตอน) 4) บุญผ่อง ออกอากาศปี 2556 (จำนวน 14 ตอน) 5) คนบันดาลใจ เรื่องคู่มือเด็กดื้อ ปี 2558 (จำนวน 2 ตอน) 6) คนบันดาลใจ เรื่อง

ลมหายใจใต้น้ำ ปี 2558 (จำนวน 2 ตอน) และ 7) คนบันดาลใจ เรื่องแสงปลายฟ้า ปี 2558 (จำนวน 2 ตอน)

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ได้องค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ลักษณะความเป็นวีรชนคนสามัญในละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

2. ทำให้ได้องค์ความรู้ทางวิชาชีพในการสร้างสรรค์เนื้อหาความเป็นวีรชนคนสามัญในละครโทรทัศน์ไทยให้มีความหลากหลายมากขึ้น

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับวีรบุรุษ

ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ปีพุทธศักราช 2549 คำว่า “วีรบุรุษ” หมายถึง ชายที่ได้รับยกย่องว่ามีความกล้าหาญ หากเป็นหญิงใช้คำว่า “วีรสตรี” หมายถึง หญิงที่ได้รับยกย่องว่ามีความกล้าหาญ ในด้านนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536) กล่าวว่า “วีรบุรุษ” คือบุคคลที่ได้รับการยกย่องเนื่องจากการกระทำหรือสิ่งที่เขาได้ทำมีคุณค่าและประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งเรื่องราวของวีรบุรุษเหล่านั้นอาจเป็นทั้งเรื่องจริงหรือเป็นเพียงเรื่องแต่งขึ้นก็ได้ โดยเส้นทางของการสร้างวีรบุรุษในสังคมและวัฒนธรรมไทยก่อนหน้าที่ไทยจะเกิดเป็นรัฐชาติรวมศูนย์กลางอย่างทุกวันนี้มักยกย่องคุณสมบัติการมีบุญบารมี ต่อมาเปลี่ยนเป็นการพิจารณาจากการตัดสินใจและการกระทำหรือความตั้งใจของบุคคลผู้นั้นที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งคำว่า “ส่วนรวม” ที่วีรบุรุษควรรับใช้นั้นถูกจำกัดให้เป็น “บ้านเมือง” หรือ “ชาติ” และ “มนุษยชาติ” หรือที่เรียกว่า “วีรบุรุษของรัฐชาติ”

โจเซฟ แคมป์เบล (Joseph Campbell) พบว่าจุดร่วมที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับตำนานวีรบุรุษคือพวกเขามักเป็นบุคคลธรรมดา ไม่ได้มีพลังหรือเวทมนตร์วิเศษ แต่อาจจะเป็นชาวบ้านไปจนถึงเจ้าชายหรือเจ้าหญิงก็ได้ โดยได้ให้ความหมายและแนวทางของ “วีรบุรุษ” ซึ่งมีความหมายครอบคลุมทุกเพศว่า “A hero is someone who has given his or her life to something bigger than oneself. A hero can also be an organization that aims to empower the community and the planet, for example.” โดยมีแนวคิดเรื่องวีรบุรุษที่เรียกว่า “Monomyth” หรือการเดินทางของวีรบุรุษ (The Hero’s Journey) 3 ขั้นตอนหลักคือ “Separation Initiation Return” (Campbell, 1968) ดังนี้

• Separation หรือ Departure เป็นจุดเริ่มต้นของวีรบุรุษ เริ่มตั้งแต่การตัดสินใจทิ้งหรือแยกจากวิถี ตัวตน หรือความคุ้นเคยเดิม ๆ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทางออกมาจากวิถีเดิม
-Initiation การเดินทางของวีรบุรุษเพื่อไปพบเจอหรือเริ่มต้นประสบการณ์หรือกระทำบางอย่างที่ไม่คุ้นเคย เต็มไปด้วยความท้าทายและอุปสรรค

• Return จากเริ่มแรกที่เขาได้แยกตัวออกจากโลกที่คุ้นเคย ผ่านการเดินทางและบททดสอบต่าง ๆ ทั้งจากภายนอกและจิตใจภายในของตนเองจนเกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ด้วยวิธีต่าง ๆ จนสุดท้ายก็ถึงจุดที่วีรบุรุษต้องหวนคืนกลับสู่ถิ่นฐานเดิมเพื่อบอกเล่าถึงประสบการณ์ที่เกิดการเติบโตทั้ง

ด้านชีวิตและจิตวิญญาณ

การศึกษาเรื่องราวของวีรบุรุษจึงเป็นเหมือนการศึกษาเวทีทางอุดมคติหรือความคิดที่ผู้นำในวัฒนธรรมนั้นต้องการจะแสดงออกหรือต้องการกำหนดมาตรฐานของอุดมคตินั้น ๆ ให้เกิดขึ้นแก่คนในสังคม ลักษณะของวีรบุรุษในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ไทย พบว่าพวกเขามักมีคุณสมบัติทั้งด้านดีและด้านเสีย ทำให้ตัวละครวีรบุรุษหรือยอดวีรบุรุษมีความเป็นมนุษย์ (Human Being Characteristic) มากขึ้น (ณัฐ สุขสมัย, 2551) มักเป็นคนธรรมดาทั่วไป มีการใช้อาวุธในการต่อสู้ ไม่ได้มีพลังวิเศษ แต่การต่อสู้มักมีประสิทธิภาพมากกว่าคนทั่วไป (วรรณยศ บุญเพิ่ม, เอกลักษณ์ โภคทรัพย์ไพบูลย์, และ ไตรรัตน์ สิทธิทูล, 2561) อาวุธที่ใช้มีทั้งแบบละมุนละม่อมและอาวุธที่ใช้ความรุนแรง (บัญยง พูลทรัพย์, สมสุข หินวิมาน, และ โสภัทร นาสวัสดิ์, 2560) ส่วนลักษณะภายนอกวีรบุรุษมักมีเครื่องแต่งกายเฉพาะในการออกปฏิบัติภารกิจหรือปกปิดสถานะของตัวเองที่มักเรียกว่าวีรบุรุษแนวมนุษย์หน้ากาก (วรรณยศ บุญเพิ่ม และคณะ, 2561) วีรบุรุษและยอดวีรบุรุษในภาพยนตร์ไทยมักมีความมุ่งมั่นไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค และพบว่ามีสถานภาพตำรวจด้วย (ณัฐ สุขสมัย, 2551)
วัตถุประสงค์การต่อสู้ของวีรบุรุษและยอดวีรบุรุษในภาพยนตร์และโทรทัศน์ไทย พบว่าพวกเขาต่อสู้เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และสังคมเป็นหลัก (วรรณยศ บุญเพิ่ม และคณะ, 2561) สอดคล้องกับบัญยง พูลทรัพย์ และคณะ (2560) ที่กล่าวว่าวีรบุรุษมักมีการต่อสู้ เสียสละตัวเองเพื่อปกป้องและแก้ไขวิกฤติที่เกิดขึ้นกับสังคมส่วนรวม แต่อีกด้านหนึ่งณัฐ สุขสมัย (2551) พบว่าความเสียสละของวีรบุรุษและยอดวีรบุรุษมักเป็นการเสียสละตนเองเพื่อปัจเจกชนมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวีรบุรุษและยอดวีรบุรุษในปัจจุบันมีจิตสาธารณะ (Public Conscious) น้อยลง

แนวเรื่องที่นำเสนอวีรบุรุษและยอดวีรบุรุษในภาพยนตร์และโทรทัศน์ไทย มักพบรูปแบบภาพยนตร์แอ๊คชั่น (Action Film) (บัญยง พูลทรัพย์ และคณะ, 2560) ในด้านณัฐ สุขสมัย (2551) พบว่าตัวละครวีรบุรุษและยอดวีรบุรุษมักมีโครงเรื่องปฏิบัติภารกิจ (Mission Accomplished Plot) เช่นเดียวกันเพื่อใช้สร้างความหมายในแง่ “สถานการณ์สร้างวีรบุรุษ” อีกทั้งยังปรากฏโครงเรื่องแบบโศกนาฏกรรม (Tragedy) เพื่อใช้สร้างความหมายในแง่ “การตายเยี่ยงวีรบุรุษ” ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่บัญยง พูลทรัพย์ และคณะ (2560) ที่ได้กล่าวไว้ว่าจุดจบของวีรบุรุษที่พบมักมีสองทางคือการกลับสู่ถิ่นฐานบ้านเกิดของตัวเองหรือปกปิดตัวตน และการเสียชีวิต

การสร้างวีรบุรุษจากบุคคลที่มีอยู่จริง ที่พบมักไม่ได้นำเรื่องจริงหรือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ทั้งหมดมาสร้างเป็นละครหรือภาพยนตร์ เพียงแต่เป็นการเลือกสรรเรื่องราวบางส่วนจากชีวิตจริงมาเล่าเท่านั้น อาทิ แอรอน ซอร์กิน (Aron Sorkin) ผู้เขียนบทภาพยนตร์เรื่อง The Social Network และ Steve Jobs จะมองไปที่ต้นเหตุของความขัดแย้ง ความสัมพันธ์ เพื่อนำมาเป็นโครงสร้างของเรื่องและสัมภาษณ์เพื่อน เพื่อนร่วมงาน คนใกล้ตัวของแหล่งข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการดัดแปลง (Adaptation) เรื่องราวจากชีวิตจริง (Marta Frago, 2017) สอดคล้องกับสตีเวน สปีลเบิร์ก (Steven Spielberg) ในการสร้างภาพยนตร์เรื่อง Schindler’s List (1993) ที่เน้นการเผชิญหน้าของตัวแทนความคิดที่แตกต่างกันระหว่างชินด์เลอร์ (Oskar Schindler) และตัวละครฝ่ายตรงข้ามอย่างเกิธ (Amon Goeth) เพื่อให้เกิดการตีความในเชิงความหมายของคำว่าอำนาจที่แท้จริง มิได้สร้างภาพยนตร์เพื่อนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์หรืออธิบายเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ทั้งหมด (Michael

Wildt and Pamela Selwyn,1996) จะเห็นได้ว่าการสร้างเรื่องราวจากชีวประวัติบุคคลจริงนั้น เป็นการนำข้อมูลหรือเหตุการณ์ ความขัดแย้งที่สำคัญบางช่วงบางตอนมาดัดแปลงเพื่อนำเสนอเป็นเรื่องราวตามหลักการเล่าเรื่องในละครหรือภาพยนตร์เท่านั้น มิใช่การนำเสนอข้อมูลหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หรือเรื่องจริงทั้งหมด

2. แนวคิดเกี่ยวกับละครโทรทัศน์

ถิรนันท์ อนวัชศิริวงศ์ และพิรุณ อนวัชศิริวงศ์ (2552) กล่าวว่าการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบละครมีความผูกพันกับกับการรับรู้ของมนุษย์ ทำให้ผู้ชมสามารถ“จดจำ” เรื่องราวของละครเรื่องนั้นได้ ละครจึงถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการให้ความรู้ เปลี่ยนทัศนคติ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือตามนโยบายในของการสร้างสรรค์ละครอยู่เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ดังเช่นภาพลักษณ์วัฒนธรรมเกาหลีได้ถูกส่งผ่านละครชุดแดจังกึมทั้งในด้านอาหาร ด้านการแพทย์ และด้านค่านิยมความเชื่อ ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติของผู้ชมที่ได้รับชมละครเรื่องนี้ จนกระทั่งส่งผลต่อภาพรวมในเชิงธุรกิจและความรู้สึกที่ดีต่อภาพลักษณ์ของประเทศเกาหลี (บุศยรินทร์ สัจจะวรรธน์, 2555) ดังนั้นละครจึงเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการสร้างการเรียนรู้และนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ให้น่าสนใจ และมีอิทธิพลต่อผู้ชมได้เป็นอย่างดี

2.1 ประเภทของละครโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์มีหลายประเภท สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบในการศึกษา 2 ประเภทได้แก่ (1) TV. Serials เป็นละครเรื่องยาวที่ออกอากาศหลายตอนจบ ความยาวตั้งแต่ 8 ตอนจบขึ้นไป ออกอากาศเป็นประจำ มีเนื้อเรื่องเป็นเรื่องเดียวกัน ใช้ผู้แสดงชุดเดียวกันตั้งแต่ต้นจนจบ (2) Telemovie หรือภาพยนตร์โทรทัศน์ เป็นภาพยนตร์ที่ผลิตและใช้ออกอากาศทางโทรทัศน์ มักมีความยาวมากกว่า 1 ชั่วโมง ใช้ออกอากาศทั้งหมดหรือแบ่งตอนในการออกอากาศ

3. แนวคิดการเล่าเรื่องและการเล่าเรื่องในละครโทรทัศน์

การเล่าเรื่องในงานละครโทรทัศน์คือการนำองค์ประกอบต่าง ๆ มาเรียงร้อยและสร้างสรรค์ออกมาเป็นเรื่องราว ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ความขัดแย้ง ฉาก ตัวละคร สัญลักษณ์พิเศษ และมุมมองในการเล่าเรื่อง ดังนี้

3.1 โครงเรื่อง (Plot) คือวิธีการที่ผู้เล่าเรื่องใช้ถ่ายทอดเนื้อหาของเรื่องราวที่จะเล่าผ่านกระบวนการลำดับเหตุการณ์ แบ่งเป็น 6 ช่วง ได้แก่ การเปิดเรื่อง (Exposition) การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising action) จุดวิกฤติ (Crisis) จุดพลิกผันของเหตุการณ์ (Reversall) จุดสุดยอดของเหตุการณ์ (Climax) ขั้นภาวะคลี่คลาย (Falling Action) และขั้นยุติเรื่องราว (Ending/Resolution)

3.2 แก่นเรื่อง (Theme) คือความคิดหลักที่ต้องการนำเสนอในเรื่องไปยังผู้รับสาร สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แก่นเรื่อง 2 ประเภทมาเป็นกรอบในการศึกษาได้แก่ (1) Love Theme คือละครที่มีความคิดหลักเป็นเรื่องความรัก ความสัมพันธ์ หรือการต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคของความรักไปจนถึงจุดจบ (2) Idealism Theme คือละครที่มีความคิดหลักเกี่ยวกับอุดมการณ์ต่าง ๆ โดยตัวละครมักเป็นคนที่มีความคิดที่แตกต่างจากบุคคลอื่น ๆ ในสังคม และมีความพยายามกระทำ

หรือเคลื่อนไหวในสิ่งที่แตกต่างนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายบางอย่างที่ตั้งไว้

3.3 ความขัดแย้ง (Conflict) สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้ความขัดแย้ง 2 ประเภทมาเป็นกรอบในการศึกษา ได้แก่ (1) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม คือการที่ตัวละครเอกมีความขัดแย้งกับสังคม อาทิ อำนาจ ค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติของคนในสังคมจนเกิดการต่อต้าน ฝ่าฝืนหรือกระทำบางอย่างเพื่อเรียกร้องหรือให้ได้มาซึ่งความชอบธรรม ทำให้ฝ่ายตรงข้ามซึ่งมักเป็นผู้มีอำนาจพยายามหาทางกำจัดเพื่อรักษาอำนาจเดิมที่มีไว้และเพื่อไม่ให้สังคมเกิดความวุ่นวาย (2) ความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละคร คือการที่ตัวละครมีความขัดแย้งเกิดขึ้นภายในจิตใจ มีผลต่อการเลือกหรือตัดสินใจทำหรือไม่ทำในบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งส่งผลให้ตัวละครเกิดความสับสนหรือประสบกับความลำบากใจในการตัดสินใจกระทำเรื่องราวนั้น ๆ

3.4 ฉาก (Setting) คือสถานที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ของเรื่อง ทั้งด้านเวลา สถานที่ ทำหน้าที่สนับสนุนองค์ประกอบในการเล่าเรื่อง สะท้อนบริบททางสังคมของบ้านเมืองในเรื่อง

3.5 ตัวละคร (Character) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ (1) ตัวละครหลัก (Main Character) มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่องหรือเป็นตัวละครที่มีหน้าที่เล่าเรื่องผ่านมุมมองของตัวละคร ได้แก่ วีรบุรุษ (Hero) ตัวละครเอก นางเอก (Heroine) ผู้ร้าย, วายร้าย (Villain) (2) ตัวละครรอง (Subordinate Character) มีหน้าที่สำคัญในการดำเนินเรื่องราวรองจากตัวละครหลัก เสริมบทบาทและทำหน้าที่สนับสนุนตัวละครเอก

การวิเคราะห์ตัวละครยังสามารถแบ่งตามลักษณะนิสัยหรือบุคลิกได้ 2 แบบ คือ 1.ตัวละครแบบไม่ซับซ้อน (Flat Character or Simple Character) เป็นตัวละครที่มีนิสัยเพียงด้านเดียว ขาดมิติความเป็นมนุษย์ เช่น เป็นคนดีหรือคนเลวตลอดทั้งเรื่อง และ 2.ตัวละครซับซ้อน (Round Character or Complex Character) เป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัยหลายอย่างอยู่ในตัวเองและมีพัฒนาการของตัวละคร เช่น มีอารมณ์รัก โลภ โกรธหลง ดี เลว เห็นแก่ตัว สำนึกผิด

นอกจากนี้ยังมีสัญลักษณ์พิเศษ (Special Symbol) มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of view) องค์ประกอบสำคัญของการผลิตละครโทรทัศน์ ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านภาพ (Visual Image) องค์ประกอบด้านเสียง (Audio Image/Auditory channel) ทั้งนี้ผู้วิจัยผู้วิจัยมิได้มุ่งเน้นศึกษาในด้านสัญลักษณ์พิเศษ มุมมองในการเล่าเรื่อง รวมไปถึงองค์ประกอบของการผลิตละครโทรทัศน์ แต่เป็นการมุ่งศึกษาเนื้อหา (Content Study) ของละครไทยพีบีเอสเท่านั้น

4. แนวคิดเรื่องการสร้างความหมายทางสังคม (Social Construction of Meaning)

กาญจนา แก้วเทพ (2545) กล่าวว่าสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความจริงให้เกิดขึ้นในสังคมและมีผลต่อการหล่อหลอม “ทัศนะ” ของประชาชนใช้ในการมองตัวเอง (ชีวทัศน์) และใช้ในการมองโลก (โลกทัศน์) และยังได้กล่าวว่าความจริง (Reality) เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น (Construct) มิใช่สิ่งที่มีอยู่แล้ว โดยสื่อมวลชนเป็นตัวสร้างความหมายของโลกทางสังคมโดยผ่านกลไกทางภาษา โดยงานวิจัยครั้งนี้ได้พิจารณาและวิเคราะห์ถึงการประกอบสร้างความหมายในแง่ การตอกย้ำหรือคงค่านิยมเดิม การรื้อความหมายเดิมบางส่วน และการสร้างความหมายใหม่ความเป็นวีรชนคนสามัญ

แนวคิดทฤษฎีดังที่กล่าวมานี้ได้ทำให้ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการศึกษาเนื้อหาและวิเคราะห์ข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงวิธีการสร้างสรรค์ความเป็นวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสและลักษณะความเป็นวีรชนคนสามัญในละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอสต่อไป

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาจากการศึกษาเนื้อหา (Content Study) โดยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือเลือกเฉพาะละครไทยพีบีเอสที่มีเนื้อหาความเป็นวีรชนคนสามัญที่สร้างจากชีวประวัติของบุคคล ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ปี 2553-2562 และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) คณะทำงานการผลิตละครของไทยพีบีเอสซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของไทยพีบีเอส ผู้รับจ้างดำเนินการผลิต นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน ผู้ชมละครไทยพีบีเอส และการสนทนากลุ่มผู้ชมละครไทยพีบีเอส (Focus group) จากตัวแทนสภาผู้ชมและผู้ฟังไทยพีบีเอส รวมทั้งสิ้น 22 คน โดยแบ่งเป็น 6 กลุ่มดังนี้

ตารางที่ 1 รายชื่อการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกคณะทำงานการผลิตละครไทยพีบีเอส

รายชื่อละคร	**ผู้กำกับละครไทยพีบีเอส**	**ผู้เขียนบทโทรทัศน์**
1.หมอหงวน...แสงดาวแห่งศรัทธา	วีรศักดิ์ แสงดี	ขจรศักดิ์ นฤภัทร มานิดา นฤภัทร
2.โหมโรง	วินัย ปฐมบูรณ์	
3.อำแดงเหมือนกับนายริด		สรรัตน์ จิรบวรวิสุทธิ์
4.บุญผ่อง	รัฐกิตต์ กิตติรัฐธนะโภคิน	เพ็ญสิริ เศวตวิหารี
5.ลมหายใจใต้น้ำ	พรรณพันธ์ ทรงขำ	วรรณพร รัฐพิทักษ์สันติ
6.แสงปลายฟ้า	ปวิตร ตรีเมฆ	สรรัตน์ จิรบวรวิสุทธิ์
7.คู่มือเด็กดื้อ	ขจรศักดิ์ นฤภัทร	ขจรศักดิ์ นฤภัทร

รายชื่อละคร	ผู้กำกับละครไทยพีบีเอส	ผู้เขียนบทโทรทัศน์
ผู้ควบคุมและดูแลการผลิตละครไทยพีบีเอส 1.ชัยยุทธ เคหะนันท์ 2.สุวิทย์ สาสนพิจิตร์ 3.โสภาพักตร์ กันศรีเวียง 4.เทินพันธ์ แพนสมบัติ	นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน 1.ผศ.ดร.มรรยาท อัครจันทโชติ	ผู้ชมละครไทยพีบีเอส 1.ส่องแสง ศรีหมื่น

ตารางที่ 2 รายชื่อการสนทนากลุ่มผู้ชมละครไทยพีบีเอส (Focus group) จากตัวแทนสภาผู้ชมและผู้ฟังไทยพีบีเอส

ลำดับที่ 1	ฉัตรชัย สุวาทิต
ลำดับที่ 2	ปริญญา แทนวงษ์
ลำดับที่ 3	สุนันท์ คำลุนฃ
ลำดับที่ 4	ฮาริส มาดชาย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเนื้อหามีความครบถ้วน ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลสื่อละครโทรทัศน์ครบถ้วนทุกเรื่อง อีกทั้งยังได้บทละครโทรทัศน์บางเรื่องมาใช้ประกอบในการศึกษาวิจัยและใช้อ้างอิงประกอบการศึกษาเนื้อหา ส่วนในด้านการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ควบคุมการผลิตละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอสซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ไทยพีบีเอส ผู้รับจ้างดำเนินการผลิต ผู้กำกับและผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และสมบูรณ์เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ความเข้าใจทั้งในเชิงนโยบาย กระบวนการผลิต รวมไปถึงวิธีการสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอส นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลจากกลุ่มผู้ชมละครโทรทัศน์ไทยพีบีเอสซึ่งเป็นตัวแทนสภาผู้ชมผู้ฟังไทยพีบีเอส ผู้ชมไทยพีบีเอส และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชนที่เป็นผู้ชมเข้มข้นและมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของสื่อสาธารณะ ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ผลการศึกษาการสร้างสรรค์ความเป็นวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอส ดังนี้

1. รูปแบบการสร้างสรรค์ความเป็นวีรบุรุษในละครไทยพีบีเอส มักถูกนำเสนอในรูปแบบของละครยาว (TV. serials) โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 4 เรื่อง ได้แก่ หมอหงวน...แสงดาวแห่งศรัทธา ศรัทธามีจำนวน 10 ตอน ความยาวตอนละประมาณ 47 นาที ส่วนอำแดงเหมือนกับนายริด มีความยาว 19 ตอน โหมโรงมีความยาว 16 ตอน และบุญผ่องมีความยาว 13 ตอน โดยทั้งสามเรื่องมีความยาวตอนละประมาณ 52 นาที จะเห็นได้ว่าละครยาวของไทยพีบีเอสจะมีความยาวอยู่ที่ประมาณ 10-19 ตอน ส่วนอีก 3 เรื่องถูกนำเสนอในรูปแบบภาพยนตร์โทรทัศน์ชุดคนบันดาลใจ (Telemovie) ได้แก่ เรื่อง

คู่มือเด็กดื้อ ลมหายใจใต้น้ำ และแสงปลายฟ้ามีลักษณะเป็นภาพยนตร์โทรทัศน์ โดยทั้ง 3 เรื่อง ประกอบด้วยเรื่องละ 2 ตอนจบ มีความยาวตอนละประมาณ 52 นาทีเช่นเดียวกัน

2.แนวเรื่องที่นำเสนอในละครไทยพีบีเอส มักพบโครงเรื่อง (Plot) แนวชีวิต (Drama) และแนวอิงประวัติศาสตร์ (Historical Drama) เป็นหลัก โครงเรื่องที่นิยมใช้ในละครไทยพีบีเอสคือโครงสร้างการเรื่องแบบไม่เรียงตามลำดับเหตุการณ์ พบจำนวน 5 เรื่องได้แก่ ได้แก่ เรื่องหมอหงวน... แสงดาวแห่งศรัทธา บุญผ่อง แสงปลายฟ้า คู่มือเด็กดื้อ และลมหมายใจใต้น้ำ ซึ่งโครงเรื่องชนิดนี้มักหยิบยกช่วงชีวิตที่อาจเป็นผลลัพธ์จากวีรกรรมของวีรชนคนสามัญมานำเสนอเพื่อพาผู้ชมกลับไปสำรวจวีรกรรมการต่อสู้และความเสียสละของพวกเขาในอดีต ส่วนโครงสร้างการเล่าเรื่องแบบเรียงลำดับเหตุการณ์พบจำนวน 2 เรื่องได้แก่ เรื่องโหมโรง และอำแดงเหมือนกับนายริด โดยโครงเรื่องแบบเรียงลำดับเหตุการณ์ช่วยขับเน้นให้เห็นพัฒนาการของเส้นทางการต่อสู้หรือการปฏิบัติภารกิจของเหล่าวีรชนคนสามัญตั้งแต่ต้นจนจบ

3.การยุติเรื่องราว (Ending/Resolution) ในละครไทยพีบีเอสพบ 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) การกลับสู่ถิ่นฐานบ้านเกิดของตัวเองอย่างอำแดงเหมือนกับนายริด ถือเป็นการยุติเรื่องราวแบบสุขนาฏกรรม (Happy Ending) (2) ได้รับบาดเจ็บ พิการ หรือเสียชีวิต อย่างเรื่องบุญผ่อง ส่วนหมอ หงวน...แสงดาวแห่งศรัทธาและในโหมโรงพบว่าตัวละครหลักอย่างหมอหงวนและศรเสียชีวิต ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าแม้การบาดเจ็บ พิการหรือเสียชีวิตของตัวละครในตอนจบไม่ได้เกิดระหว่างการปฏิบัติหน้าที่หรือเสียชีวิตจากวีรกรรมโดยตรง แต่การตายหรือได้รับบาดเจ็บนี้อาจให้ความหมายในแง่ที่ตัวละครได้ทำการเสียสละร่างกายตนเองทุ่มเทปฏิบัติภารกิจเพื่อบรรลุเป้าหมาย หรือแสดงถึงการได้พักผ่อนหลังการปฏิบัติภารกิจลุล่วงแล้วซึ่งถือเป็นการจบแบบโศกนาฏกรรม (Tragic Ending) และ (3) ดำเนินการสานต่ออุดมการณ์หรือการผจญภัยบทใหม่ของตัวละครวีรชนคนสามัญในเรื่องแสงปลายฟ้าและฟ้าลั่นในลมหายใจใต้น้ำ โดยพวกเขาต้องดำเนินการสานต่อโครงการหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ต่อไป เพราะการทำดีและช่วยเหลือผู้คนในสังคมนั้นเป็นการเสียสละที่ไม่มีวันสิ้นสุด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าจุดจบรูปแบบนี้ถือเป็นจุดจบตามความเป็นจริง (Realistic Ending)

4.กระบวนการสร้างวีรบุรุษจากบุคคลที่มีอยู่จริง มี 3 กระบวนการหลักได้แก่ (1) การจัดหาผู้ดำเนินการผลิตละครไทยพีบีเอสมี 3 รูปแบบได้แก่ 1.รูปแบบวิธีเฉพาะเจาะจง ดำเนินการจัดหาผู้ดำเนินการผลิตโดยยึดหลักพันธกิจของความเป็นสื่อสาธารณะ ได้แก่ หมอหงวน...แสงดาวแห่งศรัทธาและโหมโรง 2.การเปิดรับผู้ผลิตอิสระให้เข้ามานำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์โทรทัศน์ชุดคนบันดาลใจ และ 3.การเปิดรับข้อเสนอรายการ Commissioning ซึ่งเป็นการเปิดรับการยื่นเสนอรายการจากผู้ผลิตอิสระทั่วประเทศ ได้แก่ เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริดและบุญผ่อง (2) การจัดการเรื่องลิขสิทธิ์ในการสร้างสรรค์เรื่องราวจากชีวประวัติบุคคลในละครไทยพีบีเอส ได้แก่การดำเนินการติดต่อเพื่อขอสัมภาษณ์บุคคลจริงและเพื่อแจ้งความประสงค์ในการนำเรื่องราวของบุคคลเหล่านั้นมานำเสนอเป็นละคร จากนั้นจึงขออนุญาตเรื่องลิขสิทธิ์ ตกลงค่าใช้จ่ายและเงื่อนไขในการนำมาผลิตละครไทยพี

บีเอส (3) วิธีการเก็บข้อมูล มีการจัดวางโครงสร้างการเล่าเรื่องใหม่โดยการแต่งเติม ลดทอน ปรับเปลี่ยนหรือเลือกเหตุการณ์ที่น่าสนใจหรือช่วยขับเน้นแก่นเรื่อง โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลหลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์เจ้าของเรื่อง สัมภาษณ์ทายาท สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังต้องศึกษาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น พิพิธภัณฑ์ในเรื่องอำแดงเหมือนกับนายริดและบุญผ่อง รวมทั้งข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ อาทิ หนังสือ บทความ คลิปวิดีโอ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครไทยพีบีเอสกับความเป็นจริงซึ่งสามารถสรุปได้ 5 รูปแบบ ได้แก่ (1) การใช้บุคคลจริง สถานที่หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลจริงมานำเสนอ (2) การใช้การบรรยายและการบอกเล่าข้อมูลหรือข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์(3) การใช้การอ้างอิงคำพูดคติประจำใจพร้อมสิ่งแสดงอัตลักษณ์ของเจ้าของเรื่อง (4) การใช้ชื่อจริงของเจ้าของเรื่อง(5) การสร้างลักษณะทางกายภาพและการแสดงออกของตัวละครให้ใกล้เคียงกับตัวบุคคลจริง ซึ่งการใช้วิธีนี้ยิ่งเป็นเครื่องช่วยยืนยันว่าวีรชนคนสามัญที่ปรากฏในละครไทยพีบีเอสเป็นบุคคลที่มีตัวตนอยู่จริงอีกทั้งเป็นการสดุดีหรือยกย่องเชิดชูวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ของพวกเขาอีกด้วย

ผลการวิเคราะห์ลักษณะความเป็นวีรชนคนสามัญที่ปรากฏในละครไทยพีบีเอส

1. ลักษณะของวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอส มักเป็นตัวละครที่มีลักษณะซับซ้อน (Rounded Character) มีมิติความเป็นมนุษย์สูงมาก จุดร่วมที่เป็นคุณลักษณะสำคัญของวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสที่คือพวกเขาเป็นผู้มีความกล้าหาญและเสียสละในการช่วยแก้ไขปัญหาหรือวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม สร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือธำรงไว้ซึ่งคุณค่าบางอย่างเพื่อประโยชน์แก่คนสังคม พวกเขามักเป็นคนธรรมดา มีวิชาความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะตน ส่วนข้อเสียคือมีการโกหกใช้เล่ห์เหลี่ยมและกลอุบาย มีอารมณ์รัก โลภ โกรธ หลง วู่วาม หลงตนเอง ดูถูกผู้อื่น ได้รับบาดเจ็บจริง เสียชีวิตจริง การต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม (Antagonist) ไม่ปรากฏอาวุธในการต่อสู้ แต่ใช้เหตุผล ไหวพริบ ความนุ่มนวลอ่อนโยนและความรู้ความเชี่ยวชาญในการต่อสู้ เช่น ศรตัวละครเอกในเรื่องโหมโรงใช้ระนาดในการต่อสู้กับพันโทวีระซึ่งเป็นคู่ขัดแย้งในระดับสังคมเมื่อนโยบายรัฐนิยมของท่านผู้นำทำให้คนดนตรีต้องตกงานและฆ่าตัวตายเป็นจำนวนมาก นำไปสู่การปะทะของสองแนวคิดที่แตกต่างกันระหว่างท่านครูกับพันโทวีระ โดยท่านครูได้ทำให้พันโทวีระเข้าใจคุณค่าของดนตรีไทยกับสังคมจนสามารถทำให้ดนตรีไทยยังคงอยู่ร่วมกับสังคมไทยได้อีกครั้ง เป็นต้น ลักษณะภายนอกของวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสไม่มีเครื่องแต่งกายเฉพาะในการออกปฏิบัติภารกิจเฉกเช่นวีรบุรุษแนวมนุษย์หน้ากาก ไม่มีสถานะเป็นนักรบ กษัตริย์ ทหาร หรือเป็นผู้ปราบปราม อีกทั้งไม่มีพลังวิเศษหรือเป็นผู้มีหน้าที่เป็นผู้กอบกู้โลกเพราะประสงค์ของพระเจ้า แต่เป็นเพียงสามัญชนที่พบเห็นได้ทั่วไปในสังคม

2.วัตถุประสงค์หลักในการต่อสู้ของวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอส หรือแก่นเรื่อง(Theme) ที่ปรากฏเป็นแก่นเรื่องด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดแทรกอุดมการณ์ (Idealism Theme) ด้านมนุษยธรรมและการต่อสู้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ที่ปรากฏชัดได้แก่ บุญผ่อง หมอหงวน... แสงดาวแห่งศรัทธาซึ่งเป็นเรื่องราวการต่อสู้ของหมอหงวนที่พยายามผลักดันนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้ประชาชนได้เข้าถึงสิทธิ์การรักษาพยาบาลอย่างเท่าเทียมกัน แสงปลายฟ้าเรื่อง

ราวของดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ที่มุ่งมั่นผลิตยาต้านไวรัสเอดส์ในราคาถูกเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยที่ยากจน ท่ามกลางระบบทุนนิยม และลมหายใจใต้น้ำเรื่องราวของครูฟ้าลั่นนักศึกษาที่ที่มีอาการในกลุ่มโรคสมาธิสั้นแต่ได้ทำโครงการสอนว่ายน้ำแก่เด็กพิการเพื่อต้องการลดจำนวนเด็กพิการที่เกิดอุบัติเหตุตกน้ำตาย รองลงมาเป็นแก่นเรื่องด้านการต่อต้านหรือท้าทายค่านิยมหรือกฎเกณฑ์อันไม่ชอบธรรมในสังคม ได้แก่ การต่อต้านค่านิยมชายเป็นใหญ่และท้าทายกฎหมายในอำแดงเหมือนกับนายริด การต่อต้านท้าทายอำนาจรัฐในโหมโรงระหว่างศรกับนโยบายรัฐนิยมผ่านตัวละครพันโทวีระที่ต่อต้านดนตรีและวัฒนธรรมไทยเพราะเห็นว่าล้าหลัง การท้าทายกระแสสังคมทุนนิยมของโหน่งวงศ์ทนงในคู่มือเด็กดื้อที่ลาออกมาทำนิตยสารที่หลุดพ้นจากโฆษณาและแสงปลายฟ้าที่ดร.กฤษณาท้าทายการทำงานภายในแนวคิดในระบบทุนนิยมและความเห็นแก่ตัวของคนในรัฐบาล

3.จุดเริ่มต้นในการเข้าสู่เส้นทางวีรชนในละครไทยพีบีเอส จำแนกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) เพราะเห็นผู้อื่นเดือดร้อน กล่าวคือพวกเขามักมีสถานภาพความเป็นอยู่ที่ดีและสามารถเลือกใช้ชีวิตอย่างสุขสบายได้ แต่เมื่อพวกเขาเห็นความทุกข์ทรมานของเพื่อนมนุษย์จึงเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือส่วนรวมแม้ผู้คนเหล่านั้นมิใช่ครอบครัว เพื่อนหรือญาติพี่น้องของพวกเขา ปรากฏในเรื่องบุญผ่อง ลมหายใจใต้น้ำ คู่มือเด็กดื้อ และแสงปลายฟ้า และหมอหงวน...แสงดาวแห่งศรัทธา และ 2) เพราะเผชิญปัญหาหรือแรงกดดัน ทั้งจากตัวของพวกเขาเองรวมไปถึงคนในครอบครัว จึงตัดสินใจลุกขึ้นมาต่อสู้กับสิ่งที่ไม่ชอบธรรมเหล่านั้นเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม ดังในเรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด และโหมโรง

4.การต่อสู้ของวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอส จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) การต่อสู้กับสังคม (Conflict with society) มักปรากฏในรูปแบบผู้อำนาจ ระบบ กฎหมาย ค่านิยมที่ไม่เป็นธรรมหรือลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ และ 2) การต่อสู้กับจิตใจตัวเอง (Inner conflict) เป็นการต่อสู้กับความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างความเป็นวีรชนคนสามัญได้ โดยภาวิน มาลัยวงศ์ (2561) ได้กล่าวไว้ว่าวีรบุรุษที่แท้จริงมิใช่เพียงการเอาชนะศัตรูผู้ร้ายที่เป็นความขัดแย้งภายนอกเท่านั้น แต่คือการต่อสู้และเอาชนะจิตใจฝ่ายต่ำอันหมายถึงความกลัว ความเห็นแก่ตัว ความลังเลสงสัย หรือจิตใจด้านมืดของตนเองไปให้ได้ ซึ่งการต่อสู้กับความขัดแย้งภายในจิตใจของวีรชนคนสามัญนี้ปรากฏอยู่ในละครไทยพีบีเอสทุกเรื่อง

5.ตัวละครผู้ร้าย มักเป็นตัวละครที่มีลักษณะซับซ้อน (Rounded Character) มิได้มีลักษณะเป็นผู้ร้าย (Villain) ตามขนบละครทั่วไปที่มักขาดคุณธรรมจริยธรรม แต่มักเป็นตัวละครที่มีเป้าหมายตรงข้าม (Antagonist) กับตัวละครเอกด้วยบทบาทหน้าที่ จึงทำให้เขาจำเป็นต้องขัดขวางการปฏิบัติภารกิจของตัวละครเอกจนเกิดการปะทะกัน อาทิ ตัวละครมิโยชิ ทหารญี่ปุ่นที่เป็นตัวละครปะทะกับบุญผ่องในเรื่องบุญผ่องที่แม้จะปฏิบัติหน้าที่ควบคุมเชลยอย่างเคร่งครัด แต่อีกด้านกลับเป็นคนอ่อนโยน ใจดีและเป็นมิตรกับเด็กวัย 10 ปีอย่างผณีลูกสาวของบุบผ่อง ลึก ๆ แล้วมิโยชิก็เจ็บปวดกับสงครามไม่แพ้กันแต่ต้องทำทุกอย่างเพราะหน้าที่ เป็นต้น

6.ความขัดแย้ง (Conflict) ในละครไทยพีบีเอส แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ (1) ความขัดแย้งกับสังคม (Conflict with society) วีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสมักขัดแย้งละต่อสู้กับผู้ตัวละครที่เป็นตัวแทนของระบบสังคมหรือค่านิยมในสังคมที่ยิ่งใหญ่เกินตัว และดูเหมือนว่ายากจะรับมือได้ ได้แก่ ความขัดแย้งกับผู้มีอำนาจทางการปกครอง เช่น อำแดงเหมือนกับตระลาการในอำแดงเหมือนกับนายริด ศรกับพันโทวีระในโหมโรง บุญผ่องกับกองทัพญี่ปุ่นในบุญผ่อง ความขัดแย้งกับผู้มีอำนาจในรูปแบบผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน เช่น ดร.กฤษณากับลิขิต ผอ.องค์การเภสัชกรรมและรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขซึ่งเป็นตัวแทนของผู้มีอำนาจที่คิดถึงแต่เรื่องผลประโยชน์มากกว่ามนุษยธรรม ความขัดแย้งกับครอบครัวเช่น ฟ้าลั่นกับพ่อในลมหายใจใต้น้ำ ความขัดแย้งกับผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น อำแดงเหมือนกับนายภูในอำแดงเหมือนกับนายริด เมื่อตัวละครวีรชนคนสามัญไม่สามารถนิ่งเฉยกับค่านิยมความเชื่อเดิมที่ทำลายความเป็นมนุษย์หรือคุณค่าบางอย่างและลุกขึ้นมาท้าทายและต่อต้านอำนาจเหล่านั้น ตัวละครฝ่ายตรงข้ามที่เป็นต้วแทนค่านิยมเดิมจึงจำเป็นต้องกำจัดและทำทุกวิถีทางเพื่อรักษาสถานภาพของตนเองไว้จนเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้นและนำไปสู่การปะทะกันในที่สุด ซึ่งถือเป็นอุปสรรคที่วีรชนตนสามัญต้องเผชิญ และ (2) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจตนเอง (Inner conflict) หัวใจสำคัญที่ทำให้วีรชนคนสามัญสามารถก้าวเข้าไปสู่การต่อสู้ในระดับสังคมได้นั้นคือการต้องเจอบททดสอบที่เป็นความขัดแย้งภายในจิตใจ ซึ่งความขัดแย้งนี้มักเกิดขึ้นในช่วงก่อนที่วีรชนคนสามัญจะตัดสินใจเข้าสู่เส้นทางผจญภัย นั่นคือความขัดแย้งระหว่างความกล้ากับความกลัว เช่นตัวละครบุญผ่องที่ต้องการช่วยเหลือเชลยศึกแต่ก็กลัวว่าจะทำให้ตนเองและครอบครัวได้รับอันตรายจึงเกิดเป็นความลังเลใจ และต่อมาพบมากในช่วงท้ายของเรื่องเมื่อวีรชนคนสามัญได้ปฏิบัติหน้าที่มาจนถึงช่วงสุดท้ายแต่กลับรู้สึกมองไม่เห็นทางสำเร็จจนเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในจิตใจระหว่างความพยายามต่อไปหรือล้มเลิกการปฏิบัติภารกิจ เช่น เรื่องหมอหงวน...แสงดาวแห่งศรัทธา คู่มือเด็กดื้อ เป็นต้น แม้จะเกิดความขัดแย้งภายในจิตใจเป็นอย่างมาก วีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสทุกคนก็สามารถเอาชนะความขัดแย้งภายในจิตใจและทำตามเป้าหมายได้สำเร็จ

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าจุดร่วมของความเป็นวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสคือมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีทั้งเพศชายและหญิง มีวัตถุประสงค์ในการต่อสู้เพื่อประโยชน์ของคนในสังคมเป็นหลักแม้มิใช่หน้าที่ พวกเขาเป็นเพียงคนธรรมดาปราศจากอาวุธในการต่อสู้กับฝ่ายตรงข้ามเห็นได้จากฉากการต่อสู้ที่ปรากฏ มักขัดแย้งกับผู้มีอำนาจที่ยิ่งใหญ่และเผชิญหน้ากับการต่อสู้กับฝ่ายตรงข้ามด้วยตนเองซึ่งถือเป็นการขัดแย้งทางสังคมจนสามารถเอาชนะไปได้ สิ่งสำคัญที่ทำให้พวกเขาเป็นวีรชนคนสามัญได้คือการเอาชนะจิตใจฝ่ายต่ำในจิตใจของตนเอง

7.ตัวละครสนับสนุนวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอส (Subordinate character) แม้วีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสจะมีอุดมการณ์แน่วแน่ในการช่วยเหลือคนในสังคม แต่ผู้อยู่เบื้องหลังที่ทำให้พวกเขาปฏิบัติภารกิจได้สำเร็จจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

1) ครอบครัว คนรัก โดยครอบครัวได้แก่ พ่อ แม่ ภรรยา ลูก สนับสนุนทั้งในแง่กำลังใจและกำลังทรัพย์มักปรากฏตั้งแต่ในช่วงเริ่มต้นการออกผจญภัยของวีรชนคนสามัญ หรือในขั้นการตัดสินใจก้าวเข้าสู่เส้นทางการผจญภัยจนกระทั่งทำหน้าที่สนับสนุนตลอดทั้งโครงเรื่อง เช่น เรื่องบุญผ่อง โดยตัวละคร

บุญผ่องมีสุรัติภรรยาของเขาให้ความช่วยเหลือตลอดการปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือเชลยศึกฝ่ายสัมพันธมิตร สุรัติยอมสละสร้อยคอซึ่งเป็นสมบัติติดตัวสุรัติเพื่อให้บุญผ่องนำไปซื้อยาเพื่อช่วยเหลือเชลยศึกเหล่านั้นแม้เธอจะไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่บุญผ่องทำตั้งแต่แรกเพราะกลัวครอบครัวจะเป็นอันตรายจากกองทัพญี่ปุ่น นอกจากนี้หมอเขียนพ่อของบุญผ่องยังช่วยให้บุญผ่องมั่นใจกับการตัดสินใจเดินหน้าช่วยเหลือเชลยศึกว่าเป็นสิ่งที่บุญผ่องควรทำแล้ว (2) เพื่อน เพื่อนร่วมงานหรือเพื่อนร่วมอุดมการณ์เป็นฝ่ายสนับสนุนในแง่หน้าที่การงานและกำลังใจ ช่วยกันแก้ไขปัญหาและทำให้การปฏิบัติภารกิจคล่องตัวและราบรื่นขึ้น เช่น หมอแสงชัยรุ่นน้องในเรื่องหมอหงวน...แสงดาวแห่งศรัทธาที่ให้ความช่วยเหลือเคียงบ่าเคียงไหล่เป็นเพื่อนร่วมอุดมการณ์กับหมอหงวนในการพยายามหาทางต่อสู้เพื่อผลักดันนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้แก่ประชาชนตั้งแต่ครั้งเป็นแพทย์ที่ราชีไศลจนระทั่งเข้ามาทำงานในกระทรวงสาธารณะสุข โดยหมอแสงชัยพยายามช่วยหมอหงวนแก้ไขปัญหาและระเบียบที่ติดขัดรวมถึงพยายามหาเครือข่ายมาสนับสนุนหมอหงวน อีกทั้งยังเชื่อมั่นและให้กำลังใจและเชื่อมั่นในตัวหมอหงวนในวันที่ถูกใส่ร้ายจากฝ่ายตรงข้าม และ (3) ตัวละครสนับสนุนที่เปรียบเสมือนผู้วิเศษปรากฏเป็นนักบวช แม่ชี ครูอาจารย์ คอยให้ความช่วยเหลือในแง่จิตใจและสติเมื่อวีรชนคนสามัญเกิดความท้อแท้สิ้นหวังในตอนท้ายเรื่องให้กลับมาฮึดสู้อีกครั้งจนกระทั่งปฏิบัติภารกิจสำเร็จ เช่น แม่ชีในเรื่องอำแดงเหมือนกับนายริดที่ได้ยื่นมือเข้ามาช่วยอำแดงเหมือนและนายริดขณะที่หนีการตามล่าจากคนของนายภูให้หลบเข้าไปอยู่ในโบสถ์ทั้งที่ดูเหมือนว่าทั้งสองคนจะหนีไม่รอดในตอนแรก ระหว่างการหลบซ่อนตัวแม่ชีได้หาอาหารและยามารักษาอำแดงเหมือนที่ป่วยหนักจนค่อย ๆ หายดี และก่อนที่อำแดงเหมือนกับนายริดจะลาจากแม่ชี คำพูดของแม่ชีได้สร้างกำลังใจให้อำแดงเหมือนฮึดสู้ทำเป้าหมายที่มิใช่เพียงเพื่อตนเองให้สำเร็จอีกครั้ง

8.ฉาก (Setting) ฉากที่ปรากฏในละครไทยพีบีเอสส่วนมากเป็นฉากบ้านซึ่งมักใช้เป็นฉากเปิดเรื่องที่แสดงถึงชีวิตประจำวันและบรรยากาศแสนสุข เป็นฉากสำคัญที่ให้ตัวละครวีรชนคนสามัญได้ต่อสู้และเอาชนะความขัดแย้งภายในจิตใจของตนเองจนกระทั่งสามารถก้าวข้ามอุปสรรคภายในจิตใจตนเองได้สำเร็จ ที่เห็นได้ชัดคือฉากบ้านในเรื่องบุญผ่องและคู่มือเด็กดื้อ เป็นต้น

ฉากบ้านกลายเป็นฉากสำคัญที่ใช้ในการต่อสู้ระหว่างวีรชนคนสามัญกับตัวละครฝ่ายตรงข้ามที่เห็นได้ชัดคือฉากบ้านหรือร้านขายของชำบุญผ่องแอนด์บราเธอร์ที่มักเกิดการปะทะกันระหว่างมิโยชิกับบุญผ่อง และฉากบ้านของศรในโหมโรงที่เกิดการปะทะกันระหว่างศรกับพันโทวีระ ซึ่งแตกต่างจากฉากสมรภูมิรบในละครวีรบุรุษหรือวีรสตรีอื่น ๆ หรือละครอิงประวัติศาสตร์ที่มักปรากฏฉากสนามรบที่เป็นพื้นที่ที่ทหาร กษัตริย์ นักรบใช้สู้รบกับศัตรูประเทศเพื่อนบ้าน ฉากการต่อสู้ในบ้านและห้องทำงานในละครไทยพีบีเอสจึงแสดงให้เห็นว่าตัวละครเอกเหล่านี้ล้วนเป็นสามัญชนคนธรรมดาทั่วไป

ฉากบ้านแสดงบริบทและยุคสมัยที่เกิดเรื่อง ละครไทยพีบีเอสมีการนำเสนอเรื่องราวที่เกิดตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3-4 ในอำแดงเหมือนกับนายริด สมัยรัชกาลที่ 5 ถึงช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ในโหมโรงและบุญผ่อง และเรื่องราวร่วมสมัย เช่น เรื่องหมอหงวน...แสงดาวแห่งศรัทธาและภาพยนตร์ชุดคนบันดาลใจ ซึ่งแสดงเห็นว่าวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสปรากฏในทุกยุคทุกสมัย และ

กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาค มิได้จำกัดแต่เพียงในเมืองหลวงเท่านั้น นอกจากนี้ยังปรากฏฉากที่แสดงถึงการยกย่องตัวละครในฐานะที่เป็นวีรชนคนสามัญ ซึ่งถือเป็นการช่วยขับเน้นหรือสดุดีเรื่องราวของวีรชนคนสามัญให้มีความยิ่งใหญ่มากขึ้น เช่น ในช่วงสุดท้ายของเรื่องบุญผ่องปรากฏฉากเหล่าอดีตเหล่าเชลยศึกที่บุญผ่องได้ช่วยชีวิตไว้มาทำความเคารพที่ร้านซึ่งอดีตเชลยเหล่านั้นล้วนเป็นนายทหารระดับสูงซึ่งถือเป็นการได้รับความเคารพยกย่องสูงสุดในชีวิตคนธรรมดาคนหนึ่ง ในฉากสุดท้ายของหมอหงวน...แสงดาวแห่งศรัทธา ได้ปรากฏฉากเหล่าเพื่อนและครอบครัวร้องเพลงให้หมอหงวนที่โรงพยาบาล แสดงความหมายในแง่การที่เขาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมักเป็นบุคคลสำคัญและรายล้อมด้วยด้วยเพื่อนและคนรักจนวินาทีสุดท้าย เป็นการตายอย่างไม่โดดเดี่ยว (วีรศักดิ์ แสงดี, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2564) เป็นต้น

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผมต่อการสร้างสรรค์ละครไทยพีบีเอสนั้นเกิดจากแนวทางการดำเนินงานในบทบาทของสื่อสาธารณะ ส่งผลให้การสร้างความเป็นวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสมีความแตกต่างในประเด็นดังนี้

1. ละครไทยพีบีเอสสะท้อนความหลากหลายของสังคม เปิดพื้นที่ให้แก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเฉพาะต่าง ๆ โดยวีรชนคนสามัญที่พบในละครไทยพีบีเอสมีทั้งเพศหญิงและชาย เช่น เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด และเรื่องราวของด็อกเตอร์กฤษณาในแสงปลายฟ้า ซึ่งชี้ให้เห็นว่าละครไทยพีบีเอสได้เปิดพื้นที่ยกย่องวีรชนคนสามัญที่มีความหลากหลายทางเพศ นอกจากนี้ในลมหายใจใต้น้ำ ฟ้าลั่น ซึ่งเป็นตัวละครเอกยังมีสถานะนักศึกษาและยังมีอาการในกลุ่ม ADHD หรือโรคสมาธิสั้นร่วมด้วย ผู้วิจัยจึงอาจกล่าวได้ว่าบุคลิกลักษณะของวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสดังกล่าวทำหน้าที่ท้าทายความเป็นวีรบุรุษตามขนบที่เชื่อว่าวีรบุรุษมีชาติกำเนิดที่สูงส่งหรือเป็นชนชั้นอภิสิทธิ์ทางสังคมที่มีจิตสำนึกด้านดีช่วยเหลือปลดปล่อยมวลชนจากวิกฤติบางอย่างโดยที่วีรบุรุษเหล่านั้นอาจมีสถานะทางสังคมของตนหรือชาติกำเนิดเป็นตัวช่วยสำคัญในการแสดงความเป็นวีรบุรุษ เช่น กษัตริย์กับภารกิจการกู้เอกราชของชาติดังวีรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ขณะที่วีรชนในละครไทยพีบีเอสนั้นมิได้มีแต้มต่อทางชนชั้นหรือเป็นบุคคลยิ่งใหญ่ แม้ตัวละครหมอหงวน ด็อกเตอร์กฤษณา ศรบุญผ่อง หรือ โหน่ง วงศ์ทนง จะเป็นตัวละครที่มีสถานะดีและพร้อมกว่าอำแดงเหมือนหรือฟ้าลั่น แต่ก็เป็นเพียงชนชั้นกลางทั่วไป แต่พวกเขาก็ได้ทำหน้าที่เสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้คนและแก้ไขวิกฤติที่เกิดขึ้นในสังคมเช่นกัน ฉะนั้นโดยนัยของละครไทยพีบีเอสที่กล่าวมานี้จึงสามารถสื่อความหมายได้ว่าทุกคนสามารถเป็นวีรชนคนสามัญได้ไม่ว่าจะเกิดมาเป็นใคร ชนชั้นใด มีอัตลักษณ์อย่างไร แต่สิ่งสำคัญสำหรับการเป็นวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสนั้นคือการตัดสินใจ การกระทำหรือความตั้งใจของบุคคลผู้นั้นเป็นสำคัญว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

2. ละครไทยพีบีเอสได้การประกอบสร้างโลกอุดมคติในละครไทยพีบีเอสสู่การสร้างโลกทัศน์ใหม่สู่สังคม ได้แก่

2.1 การถ่ายทอดและตอกย้ำความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ (Public Conscious) ผ่านการกระทำของวีรชนคนสามัญที่ทำความดีหรือช่วยเหลือผู้คนโดยมิได้เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ แต่ทำเพราะปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ หรือต้องการคงคุณค่าอันดีงามบางอย่างไว้ไม่ให้ถูกทำลาย เช่น การช่วยเหลือชาวคองโกโดยก้าวข้ามเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ของ ดร.กฤษณา การเข้าไปช่วยเหลือเชลยศึกในสงครามโลกครั้งที่ 2 ของบุญผ่อง

2.2 ละครไทยพีบีเอสกับการสร้างและเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้และรับฟัง สะท้อนในฉากฉากครอบครัวของตัวละครบุญผ่องทำหน้าที่เสมือนเป็นแบบจำลองของสังคม เนื่องจากเป็นครอบครัวใหญ่ ฉะนั้นเมื่อบุญผ่องลุกขึ้นมาช่วยเหลือสังคมแต่ต้องขัดแย้งกับผู้มีอำนาจอย่างกองทัพญี่ปุ่น ทำให้แม่และน้องชายเกิดความกังวลและต่อว่าเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าตัวละครในบ้านมีความคิดเห็นแบ่งออกเป็นสองฝ่าย แม้สุดท้ายแล้วการแสดงความกังวลของลำเจียกและแผนไม่อาจเปลี่ยนแปลงเป้าหมายของบุญผ่องได้ ทั้งหมดจึงต้องเคารพการตัดสินใจของบุญผ่องและพากันประคับประคองภารกิจสำคัญนี้ไปให้ได้ ในฉากบ้านอ.ประเวศ ในหมอหงวน...แสงดาวแห่งศรัทธามักเป็นฉากสำคัญที่แสดงให้เห็นพื้นที่การถกเถียงรับฟังอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งทำให้ตัววีรชนเกิดสติปัญญาในการแก้ไขปัญหาทั้งเรื่องการงานและการใช้ชีวิตอย่างมีกลยุทธ์และเกิดกำลังใจ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมองว่าการสร้างพื้นที่ถกเถียงและรับฟังในฉากเหล่านี้ยังสะท้อนความหมายแง่การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งในระดับบุคคล ครอบครัว หรือระดับสังคมก็มิจำเป็นต้องใช้ความรุนแรงหรือประหัตประหารให้เกิดการสูญเสีย แต่การเปิดพื้นที่รับฟังและโต้แย้งกันด้วยเหตุผลนั้นสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดขึ้นได้จริง เป็นการต่อสู้ที่ปราศจากอาวุธแต่ทรงอานุภาพดังที่เหล่าวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสได้ทำและสร้างประโยชน์ให้เห็นเป็นที่ประจักษ์มาจนถึงปัจจุบัน

2.3 ละครไทยพีบีเอสกับการสร้างแรงบันดาลใจและพื้นที่แห่งการเรียนรู้ โดยละครได้นำเสนอข้อมูลความรู้หรือเหตุการณ์สำคัญที่มีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับแก่นเรื่องที่พบ ได้แก่เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด บุญผ่อง ลมหายใจใต้น้ำ โหมโรงหรือแสงปลายฟ้า ซื่อสอดคล้องมรรยาท อัครจันทโชติ (สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2564) ที่กล่าวว่าละครไทยพีบีเอสเป็นละครที่สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ชมเป็นหลัก นอกจากนี้ ปริญญา แทนวงษ์ (สนทนากลุ่ม, 2 ตุลาคม 2563) ยังมีความคิดเห็นพ้องกันว่านอกจากได้รับความบันเทิง พวกเขายังได้รับความรู้ทางประวัติศาสตร์ และเรื่องของคนไทยที่ทำประโยชน์แก่ประเทศชาติที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน

2.4 ละครไทยพีบีเอสได้สร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชน ประชาชน และประชาคมโลก ผ่านการสร้างมุมมองและความรู้ความเข้าใจภายใต้บริบทของเหตุการณ์ความขัดแย้งอย่างรอบด้าน ไม่ได้นำเสนออุดมการณ์ชาตินิยมหรือเชิดชูผู้นำของชาติอย่างสุดโต่งที่อาจสร้างอคติต่อฝ่ายตรงข้าม อย่างเช่นเรื่องบุญผ่องที่ไม่ได้นำเสนอให้ฝ่ายใดต้องตกเป็นจำเลยสงคราม แต่เน้นประเด็นด้านมนุษยธรรมเป็นหลัก

3.ความเป็นวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอส: พวกเขาเป็นวีรชนจริงหรือถูกทำให้เป็นวีรชนคนสามัญ วีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสอย่างโหน่ง วงศ์ทนง และบุญผ่องต่างถูกตั้งคำถามถึงความเป็นวีรชนคนสามัญว่าแท้จริงแล้วพวกเขาเป็นวีรชนคนสามัญจริงหรือถูกทำให้เป็นวีรชนคนสามัญ เนื่องจากนัทธนัย ประสานนาม (2559) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าการเลือกนำเสนอโดยไม่ได้กล่าวถึงตำแหน่งนายกเทศมนตรีของคุณบุญผ่องในละครไทยพีบีเอสอาจมีส่วนทำให้บุญผ่องกลายเป็นวีรชนคนสามัญไปโดยปริยาย แต่จากผลการวิจัยพบว่าส่วนสำคัญที่ช่วยขับเน้นและเป็นเครื่องช่วยยืนยันให้เห็นว่าตัวละครบุญผ่องนั้นเป็นวีรชนคนสามัญอย่างแท้จริหรือไม่นั้น สามารถพิจารณาได้จากการกระทำที่กล้าหาญและเสียสละของเขาเป็นสำคัญ เนื่องจากการยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือเชลยโดยทำให้ทั้งตัวเองและครอบครัวต้องเสี่ยงอันตรายจนต้องขัดแย้งกับรู้สึกภายในจิตใจของตนเองในฐานะพ่อ สามี ลูกและหัวหน้าครอบครัวใหญ่คนหนึ่งเพราะต้องการช่วยเหลือคนที่เดือดร้อนทั้ง ๆ ที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนเพราะเห็นแก่มนุษยธรรมนั้นเป็นการกระทำที่ยิ่งใหญ่และหาได้ยากยิ่งในคนทั่วไป

นอกจากนี้วีรกรรมของคุณโหน่ง วงศ์ทนงในเรื่องคู่มือเด็กดื้อ เมื่อพิจารณาถึงเส้นทางการต่อสู้ของโหน่ง วงศ์ทนง เพื่อทำนิตยสาร a day แล้ว ผู้วิจัยจึงอาจกล่าวได้ว่าแม้เส้นทางการต่อสู้ของโหน่ง วงศ์ทนงจะดูมีแนวโน้มเป็นการทำเพื่อสนองความฝันของตนเองเป็นหลัก แต่วีรกรรมความกล้าหาญและเสียสละตนเองบนเส้นทางการต่อสู้ตามฝันของตนเองจนสำเร็จนั้นได้จุดประกายให้เด็กรุ่นใหม่กล้าที่ฝัน กล้าคิด และกล้าลงมือทำความฝันให้เป็นจริงขึ้นมากมายในสังคม ดังเช่นที่นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536) ได้กล่าวไว้ว่า “วีรบุรุษ คือบุคคลที่ได้รับการยกย่องเนื่องจากการกระทำหรือสิ่งที่เขาได้ทำมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม” สอดคล้องกับที่มรรยาท อัครจันทโชติ (สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2564) ได้กล่าวว่า “คู่มือเด็กดื้อมันไปได้ไกลกว่าแค่การมองเรื่องความฝันของคุณโหน่ง เพราะหากแค่เชื่อว่าคุณทำอะไรได้โดยที่คุณไม่ทิ้งความฝันของคุณ มันก็จะนำไปสู่การทำเรื่องเพื่อสังคมได้เช่นกัน” 4.ทิศทางของการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอส ผู้วิจัยมองว่าการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นวีรบุรุษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องราวของวีรชนคนสามัญยังจำเป็นต่อคนสังคมและมีประสิทธิภาพในการทำหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรมหรือถ่ายทอดอุดมคติบางอย่างในสังคมอยู่เสมอ โดยเฉพาะการทำหน้าที่ถ่ายทอดและตอกย้ำค่านิยม “ความเสียสละเพื่อส่วนรวม” ของสามัญชนคนธรรมดาให้เกิดขึ้นเป็นวงกว้าง แต่สามารถปรับเปลี่ยนลักษณะตัวละครหลักให้เข้ากับยุคสมัย มีบุคลิกลักษณะใกล้เคียงกับบุคคลธรรมดาทั่วไป มีมิติความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะช่วยสร้างแบบอย่างและแรงบันดาลใจให้คนในสังคมมองเห็นคุณค่าของความเสียสละและการเป็นคนตัวเล็ก ๆ ที่สามารถเสียสละและลุกขึ้นมาช่วยเปลี่ยนแปลงสังคมหรือแก้ไขวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังจะช่วยสร้างสรรค์เนื้อหาสื่อที่มีส่วนช่วยจรรโลงสังคมและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้แก่คนในสังคมได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและวิกฤติ ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การสร้างสรรค์ความเป็นวีรบุรุษสามัญชนในละครไทยพีบีเอสได้ดำเนินการตามแนวทางของสื่อสาธารณะเป็นหลัก มักสร้างสรรค์เป็นละครยาว แนวชีวิต (Drama) อิงประวัติศาสตร์ โครงเรื่องมักเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ และมีการเชื่อมโยงละครไทยพีบีเอสกับโลกความเป็นจริง 5 รูปแบบ

ได้แก่ (1) การใช้บุคคลจริง สถานที่หรือสิ่งของเกี่ยวกับบุคคลจริงมานำเสนอ (2) การใช้การบรรยาย การบอกเล่าข้อมูลหรือข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ (3) การใช้การอ้างอิงคำพูด คติประจำใจ สิ่งแสดงอัตลักษณ์ของเจ้าของเรื่อง (4) การใช้ชื่อจริงจองเจ้าของเรื่อง (5) การสร้างลักษณะทางกายภาพและการแสดงออกของตัวละครให้ใกล้เคียงกับบุคคลจริง

ความเป็นวีรบุรุษสามัญชนที่ปรากฏในละครไทยพีบีเอสมีลักษณะดังนี้

1.การตอกย้ำหรือคงค่านิยมเดิม

ตัวละครวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสยังคงมีคุณลักษณะความเสียสละ ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนเพื่อรักษาชีวิตของเพื่อนมนุษย์ คนในสังคมหรือคุณค่าบางอย่างไว้ไม่ให้ถูกทำลาย พวกเขามิใช่เพียงต้องต่อสู้กับอุปสรรคหรือเอาชนะศัตรูภายนอกเท่านั้นแต่ยังต้องต่อสู้และเอาชนะความขัดแย้งภายในจิตใจของตนเองให้ได้อีกด้วย

2.การรื้อความหมายเดิมบางส่วน

จุดเริ่มต้นการผจญภัยของเหล่าวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสมี 2 รูปแบบคือ 1.เห็นผู้อื่นเดือดร้อน และ 2.ตนเองหรือครอบครัวได้รับความเดือดร้อน จุดเริ่มต้นหรือเส้นทางของวีรชนคนสามัญพบว่ามี 2 รูปแบบหลัก ๆ ได้แก่ 1.ออกมาต่อสู้เพราะเห็นผู้อื่นเดือดร้อน แม้ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับครอบครัวหรือคนรักของพวกเขาเลยก็ตาม เช่น เรื่องบุญผ่อง แสงปลายฟ้า ลมหายใจใต้น้ำและหมอหงวน...แสงดาวแห่งศรัทธา 2.ออกมาต่อสู้เพราะตนเองหรือคนที่เกี่ยวข้องได้รับความเดือดร้อน ถูกสังคมกดดันหรือพบกับประสบการณ์อันเลวร้าย จึงทำให้พวกเขาพยายามออกมาต่อสู้ ปกป้อง เรียกร้องเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม ได้แก่เรื่องอำแดงเหมือนกับนายริด โหมโรง และคู่มือเด็กดื้อ

ที่อยู่อาศัยของพวกเขามักเป็นบ้านเรือนธรรมดา ไม่ใช่ปราสาทราชวัง ซึ่งยิ่งตอกย้ำว่าพวกเขาล้วนเป็นคนธรรมดาที่สามารพบเจอได้ นอกจากนี้ยังพบว่าการนำเสนอเรื่องราวของวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสเกิดขึ้นกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย มิใช่เกิดขึ้นแต่เพียงในกรุงเทพมหานครหรือเมืองหลวงเป็นศูนย์กลางเท่านั้น ซึ่งวีรชนในไทยพีบีเอสมิได้จำกัดเพียงเพศชายเท่านั้น แต่มีทุกเพศ ทุกวัย อีกทั้งสถานะหรือภูมิหลังของพวกเขามิใช่ผู้ยิ่งใหญ่เช่นเป็นกษัตริย์ นักรบทหารเหมือนวีรบุรุษที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ไทย แต่พวกเขากลับเป็นเพียงคนธรรมดามีจุดกำเนิดแบบคนธรรมดาทั่วไป และการนำเสนอเรื่องราวของวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสยังหยิบยกเรื่องราวของวีรชนคนสามัญจากหลากหลายยุคสมัยทั้งจากประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบันที่เจ้าของเรื่องราวที่ถูกนำเสนอยังมีชีวิตอยู่

ลักษณะของวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสมิได้เป็นคนดีไร้ที่ติ แต่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย มีรัก โลภ โกรธ หลง โกหก ดูถูกผู้อื่น ซึ่งมีลักษณะแบบใกล้เคียงหรือมีมิติความเป็นมนุษย์ (Round character)

ในด้านตัวละครผู้ร้ายในละครไทยพีบีเอสมักมิใช่เป็นตัวละครผู้ร้ายตามขนบ แต่มีมิติความเป็นมนุษย์สูงมาก มักมีสถานะเป็นผู้มีอำนาจทางการปกครองที่มีความต้องการต่างกันกับวีรชน ทำให้ต้องขัดแย้งกันและต่อสู้กัน หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นตัวละครฝ่ายปะทะ (Antagonist) และมักเป็นมิใช่

ผู้ร้ายต่างชาติเช่นผู้ร้ายในละครอิงประวัติศาสตร์แต่มักเป็นคนไทย ยกเว้นเรื่องบุญผ่องที่ผู้ร้ายเป็นทหารญี่ปุ่น อย่างไรก็ตามละครไทยพีบีเอสก็ยังพบตัวละครฝ่ายตรงข้ามหรือผู้ร้ายที่มีลักษณะแบนไม่มีมิติความเป็นมนุษย์เช่นกัน อย่างตัวละครเลขานายกในเรื่องหมอหงวน ... แสงดาวแห่งศรัทธา ซึ่งจุดจบของผู้ร้ายนี้ก็ได้รับโทษตามกฎหมาย

3.การสร้างความหมายใหม่

วีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสไม่จำเป็นต้องปกปิดอำพรางร่างกายหรือใบหน้าแต่ต่อสู้ด้วยตัวตนที่แท้จริงของพวกเขา ซึ่งจะต่างกับการสร้างยอดวีรบุรุษ (Superhero) อเมริกันที่ต้องใส่หน้ากากและเครื่องแต่งกายในระหว่างการออกไปช่วยเหลือผู้คนในสังคมเนื่องจากเป็นความนิยมในการทำความดีแบบปิดทองหลังพระทำให้มีบุคลิกซ้อนทับกัน (ภาวิน มาลัยวงศ์, 2556) อีกทั้งยังแตกต่างกับการสร้างวีรบุรุษที่เรียกว่ามนุษย์หน้ากากในภาพยนตร์และละครไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพวกเขาเป็นเพียงคนธรรมดา และมีคุณลักษณะใกล้เคียงกับมนุษย์ที่มีอยู่ในสังคม เป็นบุคคลที่มีอยู่จริงและเป็นเพียงสามัญชนธรรมดาคนหนึ่ง

ฉากต่อสู้มักเป็นสถานที่ทำงานหรือบ้าน เนื่องจากการปฏิบัติภารกิจของพวกเขานั้นเกี่ยวข้องการการใช้ชีวิตประจำวันและหน้าที่การงาน อีกทั้งตอกย้ำว่าวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสนั้นเป็นเพียงบุคคลธรรมดา ในการต่อสู้กับผู้ร้ายวีรชนคนสามัญในละครไทยพีบีเอสไม่มีพลังวิเศษหรืออาวุธ ซึ่งแตกต่างจากวิธีการต่อสู้ของวีรบุรุษสามัญชนในภาพยนตร์ไทยที่มักพบการใช้อาวุธในการต่อสู้หรือแก้ไขปัญหาซึ่งมีทั้งอาวุธแบบละมุนละม่อมและอาวุธที่ใช้ความรุนแรง (บัญยง พูลทรัพย์และคณะ, 2560)

ข้อจำกัดของการวิจัย

1.งานวิจัยนี้ยังขาดการศึกษาภาษาภาพหรือภาษาโทรทัศน์ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการเล่าเรื่องผ่านสื่อโทรทัศน์หรือภาพยนตร์

2.นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชนที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับละครไทยพีบีเอสและสื่อสาธารณะมีน้อย ทำให้ขาดความหลากหลายของผู้ให้ข้อมูล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1.ควรทำการศึกษาภาษาภาพหรือภาษาโทรทัศน์ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการเล่าเรื่องผ่านสื่อโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ร่วมด้วย

2.ควรทำการศึกษาวิธีการสร้างสรรค์และวิเคราะห์ความเป็นวีรบุรุษในละครของชาติอื่นเพื่อหาจุดร่วม ข้อเปรียบเทียบที่น่าสนใจ และพัฒนาเป็นองค์ความรู้ในการประกอบสร้างการเล่าเรื่องวีรชนคนสามัญ

3.ควรใช้กรอบแนวคิดหรือเครื่องมืออื่นในการศึกษาความเป็นวีรบุรุษ เช่น Mythology ของ Roland Barthes มาวิเคราะห์ความเป็นวีรบุรุษในโอกาสต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. (2545). *เมื่อสื่อส่องและสร้างวัฒนธรรม.* กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐ สุขสมัย. (2551). *การสร้างความหมายใหม่ของ "วีรบุรุษและยอดวีรบุรุษ" ในภาพยนตร์ไทย.* ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถิรนันท์ อนวัชศิริวงศ์ และ พิรุณ อนวัชศิริวงศ์. (2552). *ละครสร้างนักอ่าน ศิลปะการละครเพื่อการส่งเสริมการอ่าน*. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นัทธนัย ประสานนาม. (2559). สงครามโลกครั้งที่ 2 ในชีวประวัติทางโทรทัศน์เรื่องบุญผ่อง: ความทรงจำโต้กลับกับความทรงจำข้ามชาต. *ศิลปวัฒนธรรม, 37*(7), 130-149.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2536). *การแสดงปาฐกถาพิเศษ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ครั้งที่ 4.* กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บัญยง พูลทรัพย์, สมสุข หินวิมาน, และโสภัทร นาสวัสดิ์. (2562). การสร้างภาพตัวแทนวีรบุรุษสามัญชนในภาพยนตร์ไทย. *Dhurakij Pundit Communication Arts Journal, 11*(2), 181-207.

บุศยรินทร์ สัจจะวรรณน์. (2555). *ได้ภาพลักษณ์เกาหลีผ่านละครโทรทัศน์ชุดแดจังกึม***.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาวิน มาลัยวงศ์. (2556). การ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่และความเป็นวีรบุรุษในวัฒนธรรมอเมริกัน. *Humanities Journal, 20(*2), 90-110.

วรรณยศ บุญเพิ่ม, เอกลักษณ์ โภคทรัพย์ไพบูลย์, และ ไตรรัตน์ สิทธิทูล. (2018). การศึกษาพัฒนาการของอุตสาหกรรมตัวละครซุปเปอร์ฮีโร่สัญชาติไทย และแนวทางการพัฒนาเพื่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม, 6*(2), 211-222.

ภาษาอังกฤษ

Cambell J. . (1968). *The hero with a thousand faces.* New Jersey Princeton University Press.

สื่อออนไลน์

Frago Marta. (2017). Reconfigurations of the classical hero in the digital age: Aaron Sorkin's the social network and Steve Jobs. *FOTOCINEMA. Revista científica de cine y fotografía.* Retrieved from https://

doi.org/10.24310/Fotocinema.2017.v0i14.3597

Wildt Michael, & Selwyn Pamela. (1996). *The Invented and the Real: Historiographical Notes on Schindler's List.* Retrieved from https://www.jstor.org/stable/4289442

vipa. (2019). *บุญผ่อง.* [Video]. Retrieved from https://vipa.me/th/watch/series/details/บุญผ่อง/68025

vipa. (2010). *หมอหงวน แสงดาวแห่งศรัทธา.* [Video]. Retrieved from https://vipa.me/th/watch/series/details/หมอหงวน-แสงดาวแห่งศรัทธา/68009

vipa. (2017) *อำแดงเหมือนกับนายริด.* [Video]. Retrieved from https://vipa.me/th/watch/series/details/อำแดงเหมือนกับนายริด/68023

Telemovie ภาพยนตร์โทรทัศน์. (ม.ป.ป.). เข้าถึงได้จาก https://hmong.in.th/wiki/Television_film

Thai PBS Audio Description. (2015, 15 กรกฎาคม). *[AD] ละครชุดคนบันดาลใจ : คู่มือเด็กดื้อ (1/2)* [Video]. เข้าถึงได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=7CiAzFvbMJk

Thai PBS Audio Description. (2015, 15 กรกฎาคม). *[AD] ละครชุดคนบันดาลใจ : คู่มือเด็กดื้อ (2/2)* [Video]. เข้าถึงได้จากhttps://www.youtube.com/watch?v=uhiC8Qd3kAI&t=2881s

Thai PBS Audio Description. (2015, 15 กรกฎาคม). *[AD] ละครชุดคนบันดาลใจ : ลมหายใจใต้น้ำ (1/2).* [Video]. เข้าถึงได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=1CHXLXoFalw

Thai PBS Audio Description. (2015, 15 กรกฎาคม). *[AD] ละครชุดคนบันดาลใจ : ลมหายใจใต้น้ำ (2/2).* [Video]. เข้าถึงได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=d3hxNkSwOoY

Thai PBS Audio Description. (2015, 15 กรกฎาคม). *[AD] ละครชุดคนบันดาลใจ : แสงปลายฟ้า (1/2).* [Video]. เข้าถึงได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=2nkOd1A61Og

Thai PBS Audio Description. (2015, 15 กรกฎาคม). *[AD] ละครชุดคนบันดาลใจ : แสงปลายฟ้า (2/2).* [Video]. เข้าถึงได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=1i_xNl_0e_k&t=2573s

คีตกวีไทย หลวงประดิษฐไพเราะ. (n.d.). *ละครไทยโหมโรง.* [Video]. เข้าถึงได้จาก https://www.youtube.com/channel/UCZefL1F6HvgDeBH6lwOwvtw/videos